

نیازهای راهنمایی و مشاوره‌ای دانشجویان دانشکده توان بخشی دانشگاه علوم پزشکی سمنان

الهام فاطمی^{۱*}، رقیه محمدی^۱، راهب قربانی^۲، امیرحسین سعدالهی^۳

^۱ مرکز تحقیقات عصبی عضلانی، دانشکده توان بخشی، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران.

^۲ مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، گروه اپیدمیولوژی و آمار زیستی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران.

^۳ دانشکده دامپزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، سمنان، ایران.

مشخصات مقاله

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۳۹۸/۰۴/۰۹

پذیرش: ۱۳۹۸/۱۱/۲۳

چاپ: ۱۳۹۸/۱۲/۲۶

نویسنده مسوول:

الهام فاطمی، مرکز تحقیقات عصبی عضلانی، دانشکده توان بخشی، دانشگاه علوم پزشکی سمنان، سمنان، ایران.

ایمیل: fatemy@semums.ac.ir

چکیده

زمینه و هدف: شناسایی نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان به بهبود فرآیند مشاوره و راهنمایی دانشجویان در دانشگاه کمک نموده و بستر مناسبی برای پیشرفت تحصیلی آنان فراهم می‌آورد. این مطالعه با هدف تعیین نیازهای مشاوره دانشجویان دانشکده توان بخشی دانشگاه علوم پزشکی سمنان در سال ۱۳۹۶ انجام شده است.

روش بررسی: این مطالعه توصیفی- مقطعی روی ۱۹۳ نفر از دانشجویان دانشکده توان بخشی دانشگاه علوم پزشکی سمنان انجام شد. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ای مشتمل بر ۳۴ سوال با مقیاس ۱ تا ۴ بود که نظر دانشجویان را در مورد شدت نیاز آنان به مشاوره در زمینه‌های مختلف مورد پرسش قرار می‌داد. روایی پرسشنامه با روایی محتوا و پایایی آن از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ تأیید شد.

یافته‌ها: میانگین اولویت نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان به ترتیب اهمیت عبارت بودند از: در زمینه نیازهای شغلی ($2/59 \pm 0/80$)، در زمینه رشد و ارتقای فردی ($2/55 \pm 0/73$)، در زمینه نیازهای آموزشی ($2/54 \pm 0/75$)، در زمینه عاطفی و روانی ($2/47 \pm 0/76$) و در زمینه نیازهای خانوادگی و ازدواج ($2/42 \pm 0/82$). دانشجویان دختر در تمام زمینه‌ها نیاز بیشتری به مشاوره داشتند ($P=0/018$). بین میانگین نیازهای مشاوره و راهنمایی دانشجویان در متغیرهای رشته و معدل تفاوت معنی داری مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری: از دیدگاه دانشجویان بالاترین نیازهای مشاوره در حیطه نیازهای شغلی و رشد و ارتقای فردی بود؛ لذا توصیه می‌شود دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در راستای فراهم نمودن زمینه‌های رشد و پیشرفت تحصیلی دانشجویان و جلوگیری از افت تحصیلی، این عوامل را در طراحی برنامه‌های مشاوره دانشجویی مورد توجه قرار دهند.

واژگان کلیدی: نیازسنجی، مشاوره، راهنمایی، دانشجوی.

مقدمه

رشد و تعالی یک جامعه در گرو سلامت جسمی، روانی و اجتماعی افراد بخصوص جوانان آن جامعه است. دانشگاه‌ها نقش مهمی در تعلیم و تربیت جوانان به عهده دارند. جوانان پس از ورود به دانشگاه با مشکلات تحصیلی، رشدی، خانوادگی، اجتماعی، شغلی و رفتاری زیادی روبه رو می‌شوند. عدم رسیدگی به این مشکلات می‌تواند موجب افت تحصیلی دانشجویان شده و مشکلات فراوانی برای خانواده و هم چنین جامعه به دنبال داشته باشد. لذا ارائه خدمات مشاوره و راهنمایی در دانشگاه ضرورت می‌یابد (۱، ۲). خدمات مشاوره‌ای به صورت علمی و اختصاصی در ایران با بنیان گذاری اولین مرکز مشاوره در دانشگاه تهران و پس از آن در سایر دانشگاه‌ها آغاز شد (۳). استاد مشاور یکی از اعضای هیئت علمی دانشگاه است که به‌عنوان اولین سطح ارتباطی دانشجو با سیستم آموزشی محسوب می‌شود و دانشجو را در شناخت استعدادها، علائق، شیوه‌های یادگیری، برنامه ریزی، تصمیم گیری، ایجاد روحیه همکاری، حل مشکلات آموزشی و انضباطی و سازگاری با محیط دانشگاه و خوابگاه و همچنین سازگاری با افراد خوابگاه که از فرهنگ‌ها و قومیت‌های متفاوت و با سلیقه‌های متنوعی هستند، یاری می‌کند (۴). مسئولیت استاد مشاور در

هدایت، راهنمایی، مشاوره و پشتیبانی دانشجویان در دسترسی به اهداف، بسیار موثر است به خصوص برای کسانی که از شهر یا روستای دیگر یوارد محیط جدید دانشگاه و خوابگاه شده‌اند و با مسائل جدیدی رو به رو می‌شوند (۵).

دسترسی دانشجویان به خدمات مشاوره تنها منحصر به موقعیت‌های بحرانی نمی‌باشد، بلکه نظر به گستردگی و پیچیدگی‌های روز افزون زمینه‌های مختلف زندگی، خدمات مشاوره‌ای نیز باید متناسب با این پیچیدگی و گستردگی رشد یابد. نیازسنجی و شناخت دقیق زمینه‌هایی که دانشجویان باید در آن زمینه‌ها راهنمایی شوند یکی از امور زیربنایی جهت شناسایی و کشف نیازهای واقعی دانشجویان است. تعیین نیازهای اجتماعی، شخصی، تحصیلی و شغلی دانشجویان به برنامه ریزی موفق در این زمینه‌ها کمک می‌کند (۶). بررسی مطالعات نشان می‌دهد که در داخل کشور در حوزه نیازسنجی در ارتباط با آموزش و برنامه‌ریزی‌های آموزشی مطالعاتی صورت گرفته است (۶-۸). اما در زمینه راهنمایی و مشاوره تحقیقات چندانی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی انجام نشده است. به علاوه به دلیل تغییرات شرایط زندگی در عصر کنونی نیازهای افراد به ویژه دانشجویان در دانشگاه‌ها و آموزش عالی به طور مداوم در حال تغییر

نگرفته است، این مطالعه با هدف تعیین و اولویت بندی نیازهای راهنمایی و مشاوره دانشجویان دانشکده‌ی توان بخشی دانشگاه علوم پزشکی سمنان صورت گرفته است.

روش بررسی

این پژوهش توصیفی، مقطعی در سال ۱۳۹۶ در دانشگاه علوم پزشکی سمنان انجام شد (تاییدیه کمیته‌ی اخلاق به شماره IR. Semums.REC.1995.225). جامعه‌ی آماری در این پژوهش کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشکده توان بخشی بودند. ۱۹۳ نفر دانشجوی در سه گروه گفتاردرمانی، فیزیوتراپی و کاردرمانی وارد مطالعه شدند. معیار ورود به مطالعه گذراندن حداقل یک ترم تحصیلی در دانشگاه بود. ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه سنجش نیازهای راهنمایی و مشاوره دانشجویان بود که توسط ربیعی و همکاران در سال ۱۳۸۸ برای بررسی نیازهای دانشجویان دانشگاه آزاد شهرکرد استفاده شده و پایایی آن نیز از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۹ محاسبه شده بود (۱۱). روایی پرسشنامه تجدید نظر شده با استفاده از نظر اساتید بررسی شده و پایایی آن نیز از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ با اجرا روی نمونه ۲۰ نفری از دانشجویان دانشکده‌ی توان بخشی (که جزء نمونه قرار نگرفتند) برابر ۰/۹۰ تعیین گردید.

این پرسشنامه دارای دو بخش بود. در بخش اول اطلاعات دموگرافیک دانشجویان شامل: سن، جنس، محل سکونت، رشته و سال ورود به دانشگاه و بخش دوم پرسشنامه حاوی ۳۴ گویه می باشد که نیازهای راهنمایی و مشاوره دانشجویان را در پنج حیطه شامل: رشد و ارتقای فردی (۸ گویه)، نیازهای شغلی (۶ گویه)، نیازهای آموزشی (۷ گویه)، خانوادگی و ازدواج (۷ گویه) و نیازهای عاطفی روانی (۶ گویه) مورد پرسش قرار می دهد. از دانشجویان خواسته شد که میزان نیازهای خود را به هر یک از این گویه ها مشخص نمایند. مقیاس نمره دهی به هر گویه عبارت بودند از: شدیداً نیازدارم (۴)، تا حدی نیاز دارم (۳)، کمی نیاز دارم (۲) و نیاز ندارم (۱). حداقل و حداکثر نمره در حیطه رشد و ارتقای فردی به ترتیب ۸ و ۳۲، در حیطه‌های شغلی و عاطفی-روانی ۶ و ۲۴ و در حیطه‌های آموزشی و خانوادگی و ازدواج ۷ و ۲۸ و در کل پرسشنامه ۳۴ و ۱۳۶ است. این پرسشنامه‌ها که بدون نام و مشخصات فردی بود، توسط محققین به صورت حضوری در اختیار دانشجویان قرار گرفت و بعد از توضیح هدف از انجام مطالعه و جلب همکاری و رضایت آنان، پرسشنامه‌ها توسط دانشجویان تکمیل شد.

برای تحلیل داده ها ابتدا میانگین نمرات در هر حیطه و نیز کل سئوالات پرسشنامه برای هر دانشجو محاسبه شد که نمره اختصاص یافته به سئوالات هر حیطه بین ۱ تا ۴ بود. برای تحلیل داده‌ها از آزمون‌های شاپیروویلک (برای بررسی نرمال بودن داده ها)، تی استودنت (برای مقایسه میانگین دو گروه مستقل با توزیع نرمال)، من ویتنی (برای مقایسه دو

است) (۹، ۱۰). نیازهای متفاوت، راهنمایی و مشاوره متفاوت و متناسب را طلب می کند و بهبود ارائه‌ی خدمات مشاوره مناسب به دانشجویان مستلزم انجام نیازسنجی از مشکلات و خواسته‌های آن ها خواهد بود. بنابراین بررسی دوره‌ای نیازهای مشاوره دانشجویان از لوازم مورد نیاز جهت برنامه ریزی مناسب در این زمینه است.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که در داخل کشور در حوزه راهنمایی و مشاوره تحقیقات زیادی در دانشگاه‌ها انجام نشده است. در مطالعه‌ی رضایی و همکارانش کیفیت برنامه مشاوره و راهنمایی دانشجویان در ۸ دانشکده از دانشگاه علوم پزشکی شیراز را بررسی نمودند و نتایج تحقیق نشان داد که به منظور ارتقاء کیفیت مشاوره، ارائه این خدمات باید منطبق بر نیازهای دانشجویان باشد که دائم در حال تغییر است (۳). ربیعی و همکارانش، نیازهای راهنمایی و مشاوره دانشجویان را در دانشگاه آزاد شهرکرد مورد بررسی قرار دادند و نشان دادند که اولین نیازهای مشاوره دانشجویان مربوط به افزایش اعتماد به نفس و روش تمرکز حواس می‌باشد (۱۱). هم چنین در مطالعه‌ای که توسط شکورنیا و همکاران در دانشگاه جندی شاپور با هدف تعیین نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان انجام شده بود، نشان داده شد که از دیدگاه دانشجویان، آن‌ها به مشاوره در حیطه رشد و ارتقای فردی و نیازهای شغلی، بیشترین نیاز را دارند (۱۲). در مطالعه‌ی دیگری، ربیعی و همکاران نیازهای راهنمایی و مشاوره شغلی دانشجویان دانشگاه اصفهان را بررسی کردند و نیاز آشنایی با مهارت‌های شغلی را مهم ترین اولویت نیازهای دانشجویان گزارش نمودند (۱۳). هم چنین مطالعه‌ای که نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان پرستاری را بررسی کرده بود، نشان داد که از نظر دانشجویان بیشترین نیاز در زمینه مشاوره شغلی احساس می‌شود (۱۴).

مطالعات زیادی در کشورهای مختلف در ارتباط با نیازهای راهنمایی و مشاوره دانشجویان انجام شده است (۱۵-۱۷). از جمله نیوتن و همکاران، مهم‌ترین نیازهای مشاوره دانشجویان را مشاوره در زمینه افسردگی و استرس گزارش کرده‌اند (۱۵). در مطالعه‌ی کریمی و همکاران در کنیا نیازهای شغلی، آموزشی، فردی و مهارت‌های زندگی مهم ترین اولویت مشاوره دانشجویان معرفی شده است (۱۶) در بررسی نیازهای مشاوره دانشجویان دانشگاه‌های ترکیه نیز مهم‌ترین اولویت‌های مشاوره دانشجویان نیازهای آموزشی، ارتباطی، رشدی، شغلی و روانی-عاطفی گزارش گردیده است (۱۷، ۱۸). هم چنین در مطالعه‌ای که در هونگ کونگانجام شده بود، دانشجویان بیشترین نیاز را به مشاوره در حیطه مسائل حرفه‌ای شیوه‌های مطالعه، پیشرفت تحصیلی و مطرح نمودند (۱۹). راهنمایی دانشجویان و کمک به آنان در حل مشکلاتشان و جلوگیری از افت تحصیلی از اهم وظایف دانشگاه‌ها است. لذا به منظور فراهم نمودن اطلاعات لازم جهت راهنمایی دانشجویان باید نیازسنجی مداوم صورت گرفته و اولویت‌های مورد نیاز دانشجویان تعیین گردد. از آنجایی که تاکنون در دانشگاه علوم پزشکی سمنان مطالعه‌ای در این زمینه انجام

از دانشجویان رشته‌ی فیزیوتراپی، ۳۰/۲٪ گفتاردرمانی و ۲۹/۱٪ کاردرمانی بودند. ۸۱/۶٪ دانشجویان خوابگاهی و مابقی غیرخوابگاهی بودند. ۸۸/۸٪ دانشجویان مجرد و مابقی متاهل بودند. بررسی نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان به تفکیک حیطه‌ها نشان داد که دانشجویان بیشترین نیازهای مشاوره را در زمینه‌های نیازهای شغلی و رشد و ارتقای فردی به ترتیب با میانگین $2/59 \pm 0/80$ و $2/55 \pm 0/73$ و کمترین نیاز مشاوره را در زمینه‌ی خانوادگی و ازدواج و عاطفی روانی به ترتیب با میانگین $2/42 \pm 0/82$ و $2/47 \pm 0/76$ اعلام داشتند. به طور کلی دانشجویان دختر نیازهای مشاوره بیشتری داشتند ($P=0/018$)، که این مساله در اکثر حیطه‌ها صادق بود و فقط در حیطه خانوادگی و ازدواج نیازهای مشاوره-ای دختران و پسران تفاوت معنی داری نداشت (جدول ۱).

گروه مستقل درصفت با توزیع غیر نرمال)، آنالیز واریانس یک طرفه (مقایسه میانگین بیش از دو گروه مستقل با توزیع نرمال) و نیز آزمون فریدمن (مقایسه یک صفت بین بیش از دو گروه وابسته با توزیع غیر نرمال) در سطح معنی داری ۰/۰۵ و با استفاده از نرم افزار SPSS- 18.0 انجام شد.

یافته‌ها

از مجموع ۱۹۳ پرسشنامه توزیع شده، ۱۴ مورد به دلیل پاسخ گویی ناقص حذف گردید. در نهایت ۱۷۹ پرسشنامه که به طور کامل تکمیل شده بود مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. از این تعداد ۱۲۲ نفر (۶۸/۲٪) دختر و ۵۷ نفر (۳۱/۸٪) پسر با میانگین سنی $21/2 \pm 2/6$ سال بودند. ۴۰/۸٪

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار نمرات نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان دانشکده توانبخشی به تفکیک حیطه‌ها و تفاوت نیازها برحسب جنس (سال

۱۳۹۶)

p-value	کل دانشجویان				جنس		حیطه نیاز
	پسر (n=57)		دختر (n=122)		انحراف معیار	میانگین	
	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین			
۰/۰۰۵	۰/۷۳	۰/۵۵	۰/۷۵	۲/۳۴	۰/۷۱	۲/۶۵	رشد و ارتقای فردی
۰/۰۲۳	۰/۸۰	۲/۵۹	۰/۸۰	۲/۴۰	۰/۷۹	۲/۶۸	نیازهای شغلی
۰/۰۱۷	۰/۷۵	۲/۵۴	۰/۷۶	۲/۳۵	۰/۷۴	۲/۶۲	نیازهای آموزشی
۰/۳۵۰	۰/۸۲	۲/۴۲	۰/۸۷	۲/۳۴	۰/۷۹	۰/۴۵	خانوادگی و ازدواج
۰/۰۰۴	۰/۷۶	۲/۴۷	۰/۸۰	۲/۲۶	۰/۷۳	۲/۵۸	عاطفی و روانی
۰/۰۱۸	۰/۶۸	۲/۵۱	۰/۷۱	۲/۳۴	۰/۶۵	۲/۶۰	کل سوالات

افزایش تمرکز حواس"، در حیطه نیازهای شغلی "روش کارافزینی را یاد بگیرم"، در حیطه‌ی نیازهای آموزشی "روش تنظیم وقت را یاد بگیرم" و در حیطه‌ی روانی عاطفی "روش شاد زندگی کردن" بود (جدول ۴).

نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان رشته‌های مختلف تحصیلی (جدول ۲) و نیز در معدل‌های مختلف (جدول ۳) در کل و نیز در حیطه‌های مختلف تفاوت معنی داری نداشت.

اولویت نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان در حیطه‌ی رشد و ارتقای فردی"

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار نمرات نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان دانشکده توانبخشی به تفکیک رشته (سال ۱۳۹۶)

p-value	رشته تحصیلی						حیطه نیاز
	کاردرمانی		گفتاردرمانی		فیزیوتراپی		
	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
۰/۱۳۲	۰/۶۷	۲/۴۲	۰/۷۲	۲/۷۰	۰/۷۷	۲/۵۲	رشد و ارتقای فردی
۰/۴۰۴	۰/۷۹	۲/۵۷	۰/۷۲	۲/۷۱	۰/۸۶	۲/۵۲	نیازهای شغلی
۰/۱۸۳	۰/۶۵	۲/۵۱	۰/۷۵	۰/۶۹	۰/۸۱	۲/۴۴	نیازهای آموزشی
۰/۲۵۲	۰/۸۰	۲/۳۷	۰/۷۸	۲/۵۷	۰/۸۵	۲/۳۴	خانوادگی و ازدواج
۰/۱۲۹	۰/۶۶	۲/۳۵	۰/۷۴	۲/۶۴	۰/۸۳	۲/۴۵	عاطفی و روانی
۰/۱۵۷	۰/۵۹	۲/۴۴	۰/۶۶	۲/۶۶	۰/۷۵	۲/۴۵	کل سوالات

جدول ۳: میانگین و انحراف معیار نمرات نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان دانشکده‌ی توانبخشی به تفکیک معدل (سال ۱۳۹۶)

p- value	معدل				حیطه‌ی نیاز
	≤ ۱۷ (n=85)		> ۱۷ (n=79)		
	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
۰/۳۰۷	۰/۶۸	۲/۵۹	۰/۷۲	۲/۴۸	رشد و ارتقای فردی
۰/۵۸۶	۰/۷۱	۲/۵۶	۰/۸۳	۲/۶۲	نیازهای شغلی
۰/۷۹۵	۰/۷۶	۲/۵۱	۰/۶۸	۲/۵۴	نیازهای آموزشی
۰/۰۶۳	۰/۷۹	۲/۵۲	۰/۷۷	۲/۲۹	خانوادگی و ازدواج
۰/۷۰۵	۰/۷۱	۲/۴۹	۰/۷۴	۲/۴۴	عاطفی و روانی
۰/۵۲۹	۰/۶۴	۲/۵۳	۰/۶۴	۲/۴۷	کل سوالات

جدول ۴: توزیع اولویت نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان در حیطه‌های مورد بررسی در دانشجویان دانشکده‌ی توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی سمنان (سال ۱۳۹۶)

P-value	انحراف معیار	میانگین	شدت نیاز								سوالات	رتبه	
			شدیدا نیازمند		تا حدی نیازمند		کمی نیازمند		نیاز ندارم				
			درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد			
< ۰/۰۰۱	۱/۰۴	۲/۵۵	۲۲/۳	۴۰	۲۹/۶	۵۳	۲۹/۱	۵۲	۱۹/۰	۳۴	۱	روش حل تردید و دودلی	رشد و ارتقاء فردی
	۱/۰۲	۲/۷۵	۲۷/۴	۴۹	۳۵/۲	۶۳	۲۲/۳	۴۰	۱۵/۱	۲۷	۲	روش افزایش تمرکز حواس	
	۱/۰۵	۲/۵۲	۲۰/۷	۳۷	۳۱/۸	۵۷	۲۶/۳	۴۷	۲۱/۲	۳۸	۳	روش ارتباط صحیح با دیگران	
	۱/۰۲	۲/۷۰	۲۷/۹	۵۰	۲۷/۴	۴۹	۳۱/۳	۵۶	۱۳/۴	۲۴	۴	روش مقابله با افکار مزاحم	
	۱/۰۱	۲/۴۷	۱۹/۰	۳۴	۲۸/۵	۵۱	۳۳/۰	۵۹	۱۹/۶	۳۵	۵	روش دفاع از حق خود	
	۰/۹۸	۲/۵۰	۱۶/۲	۲۹	۳۶/۹	۶۶	۲۷/۹	۵۰	۱۹/۰	۳۴	۶	روش تفکر خلاق	
	۱/۰۵	۲/۲۶	۱۷/۳	۳۱	۱۹/۰	۳۴	۳۶/۳	۶۵	۲۷/۴	۴۹	۷	روش انتقادپذیری	
۰/۰۰۱	۱/۰۴	۲/۶۳	۲۴/۶	۴۴	۳۱/۸	۵۷	۲۵/۷	۴۶	۱۷/۹	۳۲	۸	روش افزایش اعتماد به نفس	نیازهای شغلی
	۱/۰۴	۲/۶۴	۲۵/۷	۴۶	۲۹/۶	۵۳	۲۷/۹	۵۰	۱۶/۸	۳۰	۱	روش کارایی در جامعه	
	۱/۰۷	۲/۶۶	۲۶/۸	۴۸	۳۱/۳	۵۶	۲۳/۵	۴۲	۱۸/۴	۳۳	۲	آشنایی با فرصت های شغلی	
	۱/۰۴	۲/۵۲	۲۱/۸	۳۹	۲۷/۹	۵۰	۳۰/۷	۵۵	۱۹/۶	۳۵	۳	روش شناسایی علایق شغلی	
	۰/۹۹	۲/۴۶	۱۸/۴	۳۳	۲۶/۸	۴۸	۳۶/۹	۶۶	۱۷/۹	۳۲	۴	آشنایی با مشاغل موجود در جامعه	
	۱/۰۱	۲/۷۳	۲۶/۳	۴۷	۳۵/۲	۶۳	۲۴/۰	۴۳	۱۴/۵	۲۶	۵	روش کارآفرینی	
	۱/۰۴	۲/۵۴	۲۲/۳	۴۰	۲۷/۹	۵۰	۳۰/۷	۵۵	۱۹/۰	۳۴	۶	روش سازگاری با یک شغل	
< ۰/۰۰۱	۰/۹۹	۲/۸۱	۲۸/۵	۵۱	۶۳/۳	۶۵	۲۲/۹	۴۱	۱۲/۳	۲۲	۱	روش تنظیم وقت	نیازهای آموزشی
	۱/۰۳	۲/۴۶	۱۸/۴	۳۳	۳۰/۷	۵۵	۲۹/۱	۵۲	۲۱/۸	۳۹	۲	روش تنظیم برنامه درسی	
	۱/۰۷	۲/۶۵	۲۷/۴	۴۹	۲۷/۹	۵۰	۲۶/۸	۴۸	۱۷/۹	۳۲	۳	روش صحیح مطالعه	
	۱/۰۲	۲/۷۸	۲۹/۶	۵۳	۳۲/۴	۵۸	۶/۲۴	۴۴	۱۳/۴	۲۴	۴	روش ایجاد انگیزه درس خواندن	
	۱/۰۴	۲/۵۴	۲۲/۳	۴۰	۲۸/۵	۵۱	۳۰/۲	۵۴	۱۹/۰	۳۴	۵	مهارت های امتحان دادن	
	۰/۹۸	۲/۱۷	۱۲/۳	۲۲	۲۰/۷	۳۷	۳۸/۵	۶۹	۲۸/۵	۵۱	۶	آشنایی با مقررات آموزشی	
	۱/۰۴	۲/۳۴	۱۶/۸	۳۰	۲۶/۳	۴۷	۳۱/۳	۵۶	۲۵/۷	۴۶	۷	روش کاهش اضطراب امتحان	

ادامه‌ی جدول ۴: توزیع اولویت نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان در حیطه‌های مورد بررسی در دانشجویان دانشکده‌ی توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی سمنان (سال ۱۳۹۶)

ردیف	توانبخشی و اردوگاه	عاطفی و روانی	اولویت	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	
۱	۱/۰۸	۲/۳۶	۱۹/۰	۳۴	۲۵/۱	۴۵	۲۸/۵	۵۱	۲۷/۴	۴۹	۱	آیین همسررداری بعد از ازدواج		
۲	۱/۰۸	۲/۴۹	۲۱/۲	۳۸	۳۰/۲	۵۴	۲۴/۶	۴۴	۲۴/۰	۴۳	۲	روش فرزند پروری		
۳	۱/۰۳	۲/۲۸	۱۴/۵	۲۶	۲۷/۴	۴۹	۲۹/۶	۵۳	۲۸/۵	۵۱	۳	روش کمک به افراد خانواده		
۴	۱/۰۹	۲/۵۰	۲۳/۵	۴۲	۲۶/۸	۴۸	۲۶/۳	۴۷	۲۳/۵	۴۲	۴	روش هماهنگی بین همسر و والدین		
۵	<۰/۰۰۱	۱/۱۲	۲/۳۷	۲۱/۸	۳۹	۲۱/۸	۳۹	۲۷/۹	۵۰	۲۸/۵	۵۱	۵	روش برخورد صحیح در ایام نامزدی	
۶	۱/۰۹	۲/۶۱	۲۷/۹	۵۰	۲۴/۶	۴۴	۲۷/۹	۵۰	۱۹/۶	۳۵	۶	روش برخورد با مشکلات زندگی		
۷	۱/۱۰	۲/۳۲	۱۷/۹	۳۲	۲۷/۹	۵۰	۲۲/۹	۴۱	۳۱/۳	۵۶	۷	روش تعامل صحیح با جنس مخالف		
۱	۱/۰۷	۲/۵۷	۲۵/۱	۴۵	۲۶/۳	۴۷	۲۹/۱	۵۲	۱۹/۶	۳۵	۱	روش مقابله با استرس در زندگی	عاطفی و روانی	
۲	۱/۰۱	۲/۴۷	۲۰/۱	۳۶	۲۵/۱	۴۵	۳۶/۳	۶۵	۱۸/۴	۳۳	۲	روش مقابله با خشم و پرخاشگری		
۳	۱/۰۴	۲/۶۸	۲۶/۸	۴۸	۳۰/۷	۵۵	۲۶/۳	۴۷	۱۶/۲	۲۹	۳	روش شاد زندگی کردن		
۴	۱/۰۰	۲/۳۶	۱۵/۶	۲۸	۲۶/۸	۴۸	۳۵/۲	۶۳	۲۲/۳	۴۰	۴	روش مقابله با افسردگی		
۵	۰/۹۷	۲/۶۳	۱۹/۶	۳۵	۳۹/۱	۷۰	۲۵/۷	۴۶	۱۵/۶	۲۸	۵	روش حل مشکل سوء ظن و بدبینی		
۶	۱/۰۳	۲/۱۵	۱۴/۰	۲۵	۱۹/۰	۳۴	۳۴/۶	۶۲	۵۲/۴	۵۸	۶	روش سازگاری با محیط دانشگاه		

بحث

بوده است (۱۳). در تحلیل این یافته می‌توان چنین بیان کرد که تفاوت در نیازهای شغلی دانشجویان حاکی از تفاوت نیاز بر حسب رشته تحصیلی و شغل مورد نظر آنان در آینده است. دانشجویان دومین اولویت نیازهای مشاوره را حیطه رشد و ارتقای فردی ذکر نموده‌اند که در این حیطه، روش افزایش تمرکز حواس، روش مقابله با افکار مزاحم و روش افزایش اعتماد به نفس از اولویت بالاتری برخوردار بودند. با عنایت به این که ریشه بسیاری از مشکلات دانشجویان را در محیط دانشگاه می‌توان در مسایل فردی، رشدی و ارتباطی جستجو کرد. اهمیت نیاز به آموزش در زمینه‌های رشد و ارتقای فردی برای دانشجویان به شدت احساس می‌شود و لازم است مسئولین این مقوله را به عنوان مهم‌ترین نیاز مورد توجه قرار دهند. این نتایج با یافته‌های مطالعات مشابه هم خوانی دارد. در مطالعه‌ی شکورنیا و همکاران دانشجویان مهم‌ترین نیاز مشاوره را در حیطه رشد و ارتقای فردی ذکر نموده‌اند (۱۲). هم چنین در پژوهشی با هدف بررسی نیازهای راهنمایی و مشاوره دانشجویان دانشگاه آزاد شهر کرد روش افزایش اعتماد به نفس و روش افزایش تمرکز حواس، جزء مهم‌ترین نیازهای مشاوره دانشجویان گزارش شده است (۱۱).

دانشجویان سومین اولویت نیازهای مشاوره را مسایل آموزشی اعلام نموده‌اند و در این ارتباط روش تنظیم وقت، ایجاد انگیزه برای درس خواندن و روش صحیح مطالعه از اهمیت بیش تری برخوردار بوده‌اند. نتایج برخی

این مطالعه با هدف شناسایی و تعیین نیازهای راهنمایی و مشاوره دانشجویان دانشگاه به منظور برنامه ریزی مناسب جهت ارائه خدمات مشاوره و راهنمایی در دانشگاه‌ها انجام شد. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بیش‌ترین نیاز دانشجویان در حیطه نیازهای شغلی است. در این حیطه روش کار آفرینی، آشنایی با فرصت‌های شغلی، و روش کارایی در جامعه از اولویت بالاتری برخوردار بوده‌اند. مطالعات انجام شده در پاکستان و هونگ کونگ با هدف بررسی نیازهای مشاوره‌ای نشان داد که دانشجویان مهم‌ترین اولویت مشاوره را نیازهای شغلی اعلام نموده‌اند (۱۹، ۲۰). این یافته با نتایج مطالعات دیگر حدودی مطابقت دارد که دومین اولویت نیازهای مشاوره دانشجویان را نیازهای شغلی گزارش نموده بود (۱۲، ۲۱، ۲۲). یافته‌های این مطالعه با نتایج مطالعه‌ی ربیعی و همکاران مغایرت دارد که در آن نیازهای شغلی اولویت پایینی داشته است (۱۱). دلیل تفاوت می‌تواند نوع جامعه مورد پژوهش باشد. مطالعه حاضر بر روی دانشجویان رشته‌های مختلف توان بخشی انجام شده است که تا حدودی از نظر نیازها و دغدغه‌های شغلی در وضعیت مشابهی می‌باشند، در حالی که جامعه مورد پژوهش آن مطالعه، دانشجویان دانشگاه آزاد با رشته‌های مختلف بودند. هم چنین نتایج پژوهش ربیعی و همکاران نیز نشان داد نیازهای مشاوره دانشجویان رشته‌های دام پزشکی و کشاورزی متفاوت

یافته‌های دیگر این مطالعه نشان داد که در همه موارد بین نیازهای مشاوره دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنادار وجود دارد و سطح تقاضای دانشجویان دختر برای مشاوره از دانشجویان پسر بیشتر بوده است. مطالعات دیگر نتایج مشابهی را با یافته‌های پژوهش حاضر گزارش کرده اند. ارزیابی نیازهای مشاوره دانشجویان در این مطالعات نشان داد که نیازهای مشاوره دختران بیشتر تر از پسرها بوده است. دانشجویان دختر رضایت کمی از شرایط و محیط زندگی داشته، افسردگی و استرس بیشتر و سلامت روانی کم تری را تجربه کرده و نیاز بیشتر تری به مشاوره و راهنمایی احساس می‌کنند (۱۲، ۱۵، ۲۶). دوگان نیز با بررسی نیازهای مشاوره دانشجویان طی یک دوره ۱۱ ساله در ترکیه خاطر نشان کرده است که دختران تمایل بیشتری جهت استفاده از خدمات مشاوره‌ای دارند. وی نگرش مثبت دخترها نسبت به مراکز مشاوره را علت تقاضای بیشتر تر آنان معرفی می‌کند و معتقد است پسرها تقاضای مشاوره و مراجعه به مراکز مشاوره را نشانه ضعف خود می‌دانند و به همین دلیل نگرش مثبتی به مراکز مشاوره دانشجویی نداشته و کم تر نیازهای مشاوره خود را اظهار کرده و جهت طرح مشکلات خود نیز کم تر به این مراکز مراجعه می‌کنند (۱۰). به نظر می‌رسد علل تفاوت نیازهای مشاوره دانشجویان دختر در ایران شرایط خاص فرهنگی جامعه باشد، زیرا دختران توسط خانواده مورد حمایت بیشتری قرار می‌گیرند و وابستگی بیشتری به خانواده دارند در حالی که پسران از آزادی و استقلال بیشتر تری برخوردار می‌باشند. پژوهشگران معتقدند نظر خواهی مستمر از دانشجویان در باره کیفیت خدمات مشاوره‌ای و نیازسنجی ادواری به عنوان یک راه کار اساسی جهت موفقیت مراکز خدمات باید مورد توجه جدی مسئولین قرار گیرد. لذا انجام نیازسنجی در دانشگاه‌ها جهت تحقق این مهم باید به عنوان بخش مهمی از این برنامه اجرایی شود.

با بهره گیری از نتایج این مطالعه و مطالعات مشابه می‌توان برای حل مشکلات دانشجویان و جلوگیری از افت تحصیلی آنان برنامه ریزی کرد. از محدودیت‌های این مطالعه این که جمعیت مورد مطالعه فقط دانشجویان دانشکده توان بخشی دانشگاه علوم پزشکی سمنان بوده‌اند و لذا تعمیم نتایج این مطالعه برای سایر دانشجویان دانشگاه‌ها باید با احتیاط صورت پذیرد.

نتیجه گیری

یافته‌های مطالعه نشان داد که نیازهای مشاوره در حیطه‌های شغلی و رشد و ارتقای فردی دارای بیش ترین اولویت بوده و ضروری است دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در راستای فراهم نمودن زمینه‌های رشد و پیشرفت تحصیلی دانشجویان و جلوگیری از افت تحصیلی این عوامل را در طراحی برنامه‌های مشاوره دانشجویی در دانشگاه مورد توجه قرار دهند. برخی تفاوت‌ها بین یافته‌های این پژوهش و سایر مطالعات نشان می‌دهد که شرایط فرهنگی و اجتماعی می‌تواند روی نیازهای مشاوره

مطالعات نشان داده است، رویکردهای مطالعه و یادگیری و مدیریت زمان از مشکلات اساسی بیش تر دانشجویان در دانشگاه‌ها بوده و از عوامل ناکامی دانشجویان در تحصیل معرفی گردیده است (۲۳-۲۵). این امر ضرورت توجه مسئولان را در چاره اندیشی برای رفع این مشکل نشان می‌دهد. در مطالعات انجام شده دیگر نیز نیازهای آموزشی به عنوان سومین اولویت گزارش شده‌اند (۹، ۱۵، ۲۶). که با یافته‌های این پژوهش هم خوانی دارد. مطالعات انجام شده در ترکیه و نیجریه نیازهای آموزشی را اولین اولویت مشاوره دانشجویان گزارش نموده‌اند (۱۸، ۲۲) که تا حدودی با یافته‌های مطالعه حاضر تفاوت دارد. دلیل این امر می‌تواند به علت متفاوت بودن شرایط فرهنگی و اجتماعی حاکم بر دانشگاه‌ها، مقررات آموزشی و روند امور آموزشی در آن مؤسسات آموزشی باشد.

در این مطالعه نیازهای عاطفی-روانی در اولویت بعدی قرار داشتند. اولویت بندی نیازهای عاطفی-روانی در مطالعات انجام شده توسط پژوهشگران متفاوت بوده است. این حیطه در برخی مطالعات به عنوان مهم ترین نیاز مشاوره دانشجویان و در برخی دیگر اولویت متوسط یا کمی داشته است (۲۷، ۲۸). تفاوت در یافته‌های مطالعات مختلف می‌تواند به عوامل فرهنگی و اجتماعی حاکم بر آن دانشگاه‌ها و همچنین حجم و ترکیب جنسیتی نمونه‌های مورد بررسی بوده باشد. بعلاوه با توجه به روش انجام این مطالعات که از طریق پرسشنامه و خود اظهاری توسط دانشجویان بوده است، احتمالاً برخی دانشجویان به دلایل مختلف نیازهای عاطفی-روانی خود را به طور کامل گزارش ننموده‌اند. مطالعه‌ای که در یونان با هدف بررسی نیازهای مشاوره دانشجویان انجام شد نشان داد که آن دسته از دانشجویان که مشکلات عاطفی-روانی داشته‌اند نگرش منفی تری نسبت به مراکز مشاوره دانشجویی داشته و مراجعه کم تری به این مراکز جهت حل مشکلات خود داشته‌اند (۲۶).

نیازهای مشاوره در حیطه خانوادگی و ازدواج از نظر دانشجویان مورد بررسی کم ترین اولویت را داشت. از آنجایی که به دلیل تراکم برنامه درسی و مشکلات جانبی در طول دوران تحصیل در دانشگاه دانشجویان فرصت زیادی برای پرداختن به مسایل خانوادگی و ازدواج را ندارند و از طرفی آمار دانشجویان متأهل در دانشگاه کم است، احتمالاً تعداد دانشجویانی که با این مشکلات مواجه باشند و به این نوع مشاوره‌ها نیازمند باشند قابل ملاحظه نیست. بنابراین طبیعی است که نیازهای مشاوره‌ای اظهار شده توسط دانشجویان در این حیطه وزن بالایی نداشته باشد. شاید به همین دلیل نیازهای مشاوره خانوادگی و ازدواج در بیش تر مطالعات انجام شده به عنوان یک حیطه مورد بررسی قرار نگرفته و پژوهشگران به آنها اشاره نکرد ه‌اند. البته در پژوهش انجام شده توسط شکورنیا و همکاران در دانشگاه جندی شاپور نیازهای مشاوره در حیطه خانوادگی و ازدواج از نظر دانشجویان مورد بررسی کم ترین اولویت را داشت که با مطالعه‌ی حاضر مطابقت دارد (۱۲).

تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی سمنان می‌باشد. بدین وسیله از معاونت محترم فناوری و کلیدی دانشجویانی که در انجام مطالعه ما را یاری کردند قدردانی می‌گردد.

References

1. Lotfi MH, Zare S, Aubyi M, Ghane B, Vatani J. To evaluate the role of Advisor teacher in average score of shahed & Isargar students of shahid sadoughi university of medical science, 2002-2007. *J Med Educ Dev.* 2012;7(4):54-60.
2. Ruban PU, Petersen MG, Moller-Madsen B. More than half of the medical students who apply for a dispensation drop out and need focused counselling. *Dan Med J* 2013;60(7):46-63.
3. Rezaee R, Nabeiei P, Sagheb MM. Evaluation of the consultation program in Shiraz University of Medical Sciences. *J Adv Med Educ Prof.* 2014;2(1):27-32.
4. Sum Sh, Seyfi S, Gharakhani M, Moslemi D, Pourghasem M. Academic counselors' attitude toward university counseling and counselors duties; Babol dental school. *Sci J Educ Strateg Med Sci.* 2012;5(1): 83-8.
5. Shakurnia A, Mohtadi A, Elhampour H. Students' Problems Presented upon Attending in The University Counseling Centers of Ahvaz Jundishapur University of MedicalSciences. *IJMS.* 2013;13(5):424-34.
6. Prajapati SH, Kahn RF, Stecker T, Pulley LV. Curriculum Planning: A Needs Assessment for Complementary and Alternative Medicine Education in Residency. *Fam Med.* 2007;39(3):190-4.
7. Dadgostarnia M, Vafamehr V. Assessment of training needs of students' clinical skills prior to entering the clinical course and Impact of preliminary courses of training clinical skills on students. *J Med Educ.* 2014;14(1):52-63.
8. Omid A, Yamani N ,Heidari K, Moghadas T, Mousavi A. Educational Needs of General Practitioners Who Enrolled as Family Physicians in National Family Medicine Program and Referral System. *J Med Educ.* 2013; 13(6): 470-9
9. Guneri OY, Aydin G, Skovholt T .Counseling needs of students and evaluation of counseling services at a large Urban University in Turkey. *Int J Adv Couns.*2003;25(1):53-63.
10. Dogan T. A long-term study of the counseling needs of Turkish University students. *J Couns Dev.* 2012;90(1):91-6.
11. Rabiei M, Salehi R, Siadat S. Study of Counseling and supervision needs of the students of -kord Islamic Azad University. *J Couns Dev.* 2007;6(22):89-106.
12. Shakurnia A, Borvayeh H, Elhampour H. Guidance and Counseling Needs of Students in Ahvaz Jundishapur

دانشجویان موثر باشد و بررسی‌های مشابه در این ارتباط می‌تواند روشنگرانه باشد. پیشنهاد می‌شود که نیازهای مشاوره‌ای دانشجویان به صورت ادواری مورد بررسی قرار گرفته و نتایج بدست آمده به منظور طراحی مناسب و کاربردی برنامه‌های مشاوره‌ای مورد استفاده قرار گیرد.

- University of Medical Sciences. *Iran J Med Educ.* 2015;14(9):22-32.
13. Rafiei A, Baghban I. Survey on career Counseling and supervision needs of the studentsof Isfahan University. *Quarterly Journal of Career & Organizational Counseling.* 2007;1(1):75-93.
14. Erlingsson C. Undergraduate nursing students writing therapeutic letters to families: An educational strategy. *J Fam Nurs.* 2009;15(1):83-101.
15. Newton FB, Angle SS, Schuette GC, Eder CS. The assessment of college student need: first step in a prevention response. *Pers Guid J.* 1984;62(9):537-43.
16. Karimi J, Muthaa G, Bururia D, Karimi V, Mburugu B. Assessment of Counselling Needs among Students in Kenyan Universities. *J Educ Prac.* 2014;5(12):36-44.
17. Ulusoya OY, Varliklia OG, Daga F, Sahranca U, Turana H. Determination of the needs of university students for psychological counseling and guidance services: The case of Kocaeli University, Turkey. *Educ Res Rev-Neth.* 2014;9(10):286-93.
18. Atik G, Yalcin I. Counseling Needs of educational sciences students at the Ankara University. *Procedia social and behavioral sciences.* Available online at www.sciencedirect.com 2012;2(2):1520-26.
19. Rhonda Y.S, Andrew M.H, Daniel T. L. Survey of Needs and Expectations for Academic Advising in a Hong Kong University. *NACADA J.* 2017;37(2):21-32.
20. Dogar AH, Azeem M, Majoka MI, Mehmood A, Latif S. Need Assessment of Students' Guidance and Counseling. *BJHSS.*2011;1(2):108-24.
21. Nicholas L. Personal, career and learning skills needs of first year University students. *Int J Adv Couns.* 1995;18(1):33-7.
22. Egbochuku EO, Akpan SN. An assessment of counseling needs of Nigerian University Graduate students. *JEFAS.* 2008;11:66-73.
23. Motlagh M, Elhampour H, Shakurnia A. Factors Affecting Students' Academic Failure in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2005 . *Iran J Med Educ.* 2008;8(1):91-9.
24. Shahrabadi E, RezaeianM, Haghdoost A. The Relationship of Study and Learning approaches with Students' Academic Achievement in Rafsanjan University of Medical Sciences. *Iran J Med Educ.* . 2014, 13(10): 860-868

25. Shakurnia A, Gaphorianborojerdnia M, Elhampour H. Comparing the Medical Students' Approaches to Study and Learning in Pre-clinical and Clinical Stages of Study. *Stirds Dev Med Educ*. 2013;9(2):132-42.

26. Giovazolias T, Leontopoulou S, Triliva S. Assessment of Greek University Students' Counseling Needs and Attitudes: An Exploratory Study. *Int J Adv Couns*. 2010;32(2):101-16.

27. Shakurnia A, Asadollahi P, Elhampour H, Khodadadi A. Present and Desired Status of Student Counseling in Opinions of AJUMS. *Jundishapur Sci Med J*. 2011;10(5):469-79.

28. Matee Muola J, MuemaMwania J. Emerging need for academic advising in schools, college and universities in Kenya. *Int J Asian Soc Sci*. 2013;3(7): 1535-45.

Fatemy E, Mohamadi R, Ghorbani R, Sadollahi A S. Counseling and Guidance Needs of Students in Rehabilitation School of Semnan University of Medical Sciences. *J Med Educ Dev*. 2020; 12 (36) :1-8